

Openluchtonderwijs op de klimaatgezonde speelplaatsen

Bundel lager onderwijs

klimaatgezondespeelplaatsen

Bronnen

Enkele van de activiteiten in deze bundel zijn geïnspireerd op de 'Outdoor games' van Hogeschool Vives.

Contact

Provincie Oost-Vlaanderen

Dienst Mo4 Natuur- & milieueducatie

Oude Scheldestraat 16, 9630 Meilegem (Zwalm)

055 49 67 96 - dekaaihoeve@oost-vlaanderen.be

klimaatgezondespeelplaatsen@oost-vlaanderen.be

Inhoud

Inleiding openluchtonderwijs voor het lager onderwijs	4 – 7
Onderwijsdoelen	8 – 11
Koffer	12
Energizers	
Inleidend lied	13
Tikspel	13
Outdoorgames	
Wisselspel	14
Tweelingenspel	15
Blaadjes en vruchten	16
Eigenschappen vierhoeken	17
België	18
Spiegeltje omhoog	19
Evaluatie	
Grafiek	21
Wat kan je doen met een touw van 1 meter?	23

Inleiding openluchtonderwijs voor het lager onderwijs

Algemeen

Deze bundel is een bijlage bij de koffer en de workshop educatief gebruik van de buitenruimte (Outdoor Education) op de Klimaatgezonde Speelplaats.

Outdoor Education is openluchtonderwijs. In dit geval op de klimaatgezonde speelplaats maar het kan uiteraard ook op andere locaties.

Je kan bij alle mogelijke weersomstandigheden aan openluchtonderwijs doen. Slecht weer bestaat immers niet, ... slecht aangepaste kledij wel.

Het is dus van belang dat ook de ouders goed geïnformeerd zijn en hun kinderen van aangepaste kledij voorzien.

Zorg voor regelmaat, eventueel een vast stramien en kies voor diverse werkvormen.

Beperk de hoeveelheid materiaal en kies zoveel mogelijk voor natuurlijke materialen die op de klimaatgezonde speelplaats voorhanden zijn.

Zoek het niet te ver, het hoeft geen sensationele les te zijn. Hoe meer de leerlingen gewoon zijn om buiten les te krijgen, hoe vlugger ze zich ook buiten zullen kunnen focussen.

Denken, doen en beleven staan centraal (hoofd, handen, hart).

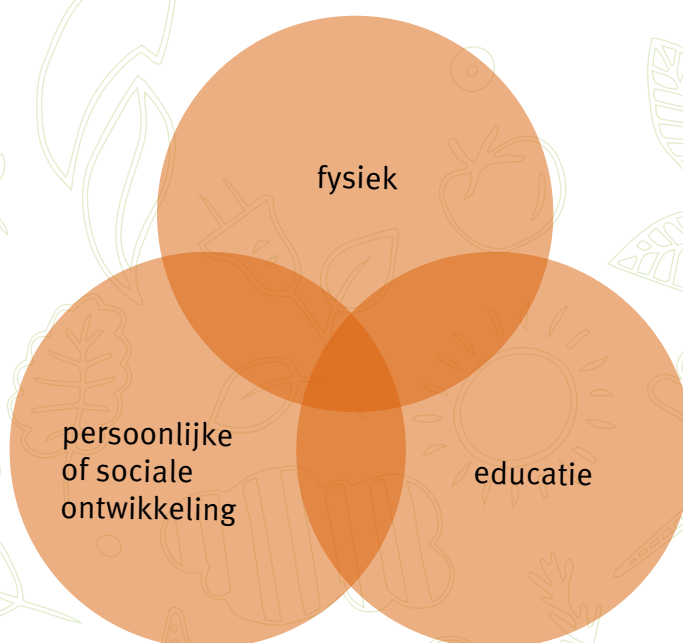

Andere vormen van buitenonderwijs zijn:

- **Omgevingsonderwijs**, hier gaan de leerlingen de omgeving van de school gebruiken als klaslokaal. Ze leren in, van en over de eigen leefomgeving.
- **Natuurklassen**, zijn meestal meerdaagse activiteiten waarbij de leerlingen ondergedompeld worden in de natuur. Dit is dikwijls op een grotere afstand van de school. Hierbij leren de kinderen in, van en over de natuur.
- **Buitenspel** kan in de natuur of op de klimaatgezonde speelplaats. De leerlingen krijgen de kans om hun eigen grenzen al spelend te ontdekken, te leren samenspelen, eigen regels opstellen,... Het is het echte spel.

Samenstelling van een openluchtles

De drie componenten

Door gebruik te maken van de drie componenten kan je een stevige les opbouwen.

- Het **fysieke of motorische** zorgt ervoor dat je in beweging blijft en de geest wakker blijft. De klemtoon kan hierop liggen als je een les lichamelijke opvoeding geeft. Maar als je hoofddoel wiskundige initiatie is, dan is het fysieke aspect een middel om je doel te bereiken.
- De **persoonlijke en sociale ontwikkeling** geven de leerling een kans om van anderen te leren, om te handelen op eigen initiatief en om gepast te reageren op een situatie.
- De **educatie** kan toegepast worden op eender welk leergebied. Hierbij stelt men een doel voorop en kiest men een spelvorm om de leerplandoelstelling te behalen. Er kan gewerkt worden vanuit ontdekkende, onderzoekende en probleemoplossende activiteiten.

De Onderwijsdoelen

Kies niet meer dan twee eindtermen waaraan je wil werken tijdens je les. Dit kunnen eindtermen zijn uit elk leergebied. Dit zijn je lesdoelen.

Uiteraard kunnen er heel wat onderwijsdoelen aan bod komen tijdens een buitenles. Verder in de bundel staat een lijst met deze onderwijsdoelen. Als je regelmatig openluchtonderwijs geeft komen deze doorheen het schooljaar automatisch aan bod. Ze vormen als het ware een kapstok om andere leerinhouden 'aan te hangen'. Je kan ze noteren in je routines.

Uiteraard kan je ook één van deze onderwijsdoelen extra in de kijker zetten, dan wordt het een lesdoel.

Vier Spelvormen

Kies één of meerdere spelvormen, die aansluiten bij je leerinhoud.

- ALEA dit zijn de kansspelen waarbij toeval primeert
- AGON dit zijn de competitiespelen waarbij de leerling een strategie kan bedenken en waarbij er veel adrenaline stroomt
- VERTICO dit is een spannende werkvorm waarbij de leerling zijn grenzen verlegt
- MIMICRY is een drama of een rollenspel waarbij de leerling in de huid kruipt van, ...

De Vier stappen Flow learning (boek 'Sharing nature', Joseph Cornell)

Maak gebruik van volgende stappen:

- Stimuleer het enthousiasme;
- Concentreer de aandacht via de zintuigen;
- Zorg voor een directe (natuur)ervaring;
- Deel inspiratie en ervaringen.

Hoe maak je zelf een openluchtles?

- Vertrek vanuit een tweetal onderwijsdoelen (wat wil ik bereiken?).
- Als je met een methode werkt, kan je de les omvormen tot een buitenles. Dit duid je best aan in het werkboek (bv. stempel 'Van buiten leren'). Zo herinneren leerlingen zich achteraf ook gemakkelijker de les.
- Denk na over de materialen die op de speelplaats voorhanden zijn en hoe je deze kan inzetten.
- Denk na over de materialen uit de koffer en hoe je deze kan gebruiken en combineren om aan je leerinhouden te werken.
- Gebruik de drie componenten.
- Kies een spelvorm.
- Volg de vier stappen van "Flow learning".

Het is ook handig om de leerlingen foto's te laten maken als "verslag" van de les. Deze kan je bv. bijhouden in een online buitenlesmap. In deze bundel staan de activiteiten die op de workshop aan bod kwamen, uitgeschreven.

Heb je leuke buitenlessen gegeven met je klas?

Deel je foto's en ervaringen met ons via klimaatgezondespeelplaatsen@oost-vlaanderen.be

Enkele interessante websites

www.mosvlaanderen.be/themas/buiten-leren

www.deboomin.eu

www.buitenlesdag.nl/buitenlessen

www.natuurwijs.nl

despeurzoekers.nl

sharingnature.eu/natuur-activiteiten

www.bosplus.be/nl/voor-leerkrachten

www.klascement.net/thema/buitenlesdag

Onderwijsdoelen

Lichamelijke opvoeding

Motorische competenties - Zelfredzaamheid in kindgerichte bewegingssituaties

Lichaams- en bewegingsbeheersing

1.1 De leerlingen kunnen de motorische basisbewegingen op een voldoende flexibele en verfijnde wijze aanwenden in gevarieerde en complexe bewegingssituaties.

Verantwoord en veilig bewegen

1.2 De leerlingen kunnen veiligheidsafspraken naleven.

1.3 De leerlingen kennen de gevaren en risico's van bewegingssituaties en kunnen deze inschatten en signaleren.

Voorkeurlichaamszijde, lichaamsopbouw, lichaamsbesef

1.6° De leerlingen tonen in het bewegen een intuïtief, maar ook een bewust kennen, aanvoelen, omgaan en rekening houden met de eigen lichaamskenmerken, mogelijkheden en -beperkingen.

Rustervaringen

1.7 De leerlingen hebben in rust controle over ademhaling en spieren.

1.8° De leerlingen zijn bereid om een sfeer van rust te creëren.

Spel en sportspelen

1.17 De leerlingen beheersen fundamentele bewegingsvaardigheden die nodig zijn om een eenvoudig bewegingsspel zinvol te kunnen spelen in eenvoudige sport- en spelsituaties.

1.18 De leerlingen kunnen eenvoudige spelideeën uitvoeren in eenvoudige bewegingsspelen.

1.19 De leerlingen kunnen zich in een spel inleven en hierbij verschillende rollen waarnemen.

1.20 De leerlingen kennen elementaire tactische principes, kunnen ze toepassen in verwante spelen en kunnen een eenvoudig tactisch plannetje afspreken en uitvoeren.

Ritmisch en expressief bewegen

1.20bis. De leerlingen passen de afgesproken spelregels toe en aanvaarden de sancties bij overtredingen.

Klein-motorische vaardigheden in gevarieerde situaties

1.26 De leerlingen kunnen klein-motorische vaardigheden in verschillende situaties voldoende nauwkeurig gedoseerd en ontspannen uitvoeren.

1.27 De leerlingen kunnen de functionele grepen gedifferentieerd gebruiken voor het hanteren van voorwerpen.

Oplossen van kind-aangepaste bewegingsproblemen

1.28° De leerlingen kunnen geconcentreerd bezig zijn met een bewegingstaak.

1.29 De leerlingen zoeken zelfstandig en op een creatieve manier naar een oplossing voor een bewegings- of spelprobleem.

1.32° De leerlingen zijn bereid zichzelf vragen te stellen over hun aanpak voor, tijdens en na het oplossen van een bewegingsprobleem en willen op basis hiervan een aanpak (bij)sturen.

1.33 De leerlingen kunnen onder verschillende sensorische prikkels die gelijktijdig worden waargenomen de relevante prikkel selecteren.

Gezonde en veilige levensstijl

2.1° De leerlingen hebben noties over eigen constitutie en ontwikkelen een correcte lichaamshouding.

2.2° De leerlingen ontwikkelen uithouding, kracht, lenigheid, snelheid en spierspanning om de motorische competenties te bereiken.

2.3° De leerlingen beleven voldoening aan fysieke inspanning en kennen ook het lange-termijn effect ervan.

2.4. De leerlingen kennen het belang van opwarming vóór en tot rust komen na fysieke activiteiten.

Zelfconcept en het sociaal functioneren

3.1° De leerlingen zijn bereid een opdracht vol te houden en af te werken.

3.2° De leerlingen kunnen hun eigen inspanning en die van anderen inschatten en waarderen.

3.3° De leerlingen nemen deel aan bewegingsactiviteiten in een geest van fair play.

3.5° De leerlingen tonen spontaneïteit, expressiviteit en echtheid op een sociaal aanvaarde wijze.

3.6° De leerlingen zien ongecontroleerde en ongewenste uitingen bij zichzelf in en zetten ze recht.

Mens en maatschappij

Mens – Ik en mezelf

- 1.1.° De leerlingen drukken in een niet-conflictgeladen situatie, eigen indrukken, gevoelens, verlangens, gedachten en waarderingen spontaan uit.
- 1.2. De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatiegebonden zijn.
- 1.3.° De leerlingen tonen in concrete situaties voldoende zelfvertrouwen, gebaseerd op kennis van het eigen kunnen.

Ik en de ander

- 1.4. De leerlingen kunnen in concrete situaties verschillende manieren van omgaan met elkaar herkennen, erover praten en aangeven dat deze op elkaar inspelen.
- 1.5.° De leerlingen tonen de bereidheid zich te oefenen in omgangswijzen met anderen waarin ze minder sterk zijn.
- 1.6.° De leerlingen tonen in een eenvoudige conflictsituatie in de omgang met leeftijdgenoten de bereidheid om te zoeken naar een geweldloze oplossing.

Ik en de anderen: in groep

- 1.7.° De leerlingen hebben aandacht voor de onuitgesproken regels die de interacties binnen een groep typeren en zijn bereid er rekening mee te houden.

Tijd

Dagelijkse tijd

- 3.1. De leerlingen kunnen de tijd die ze nodig hebben voor een voor hen bekende bezigheid realistisch schatten.
- 3.3. De leerlingen kunnen in een kleine groep voor een welomschreven opdracht een taakverdeling en planning in de tijd opmaken.

Muzische vorming

Attitudes

- 6.1° De leerlingen kunnen blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken.
- 6.3° De leerlingen kunnen genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.
- 6.4° De leerlingen kunnen vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.
- 6.5° De leerlingen kunnen respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen.

Nederlands

Luisteren

- 1.1 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in een voor hen bestemde mededeling met betrekking tot het school- en klasgebeuren.
- 1.5 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) de informatie op een persoonlijke en overzichtelijke wijze ordenen bij een uiteenzetting of instructie van de leerkracht.
- 1.8 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in: een discussie met bekende leeftijdgenoten.
- 1.9 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beoordelen) op basis van, hetzij de eigen mening, hetzij informatie uit andere bronnen, de informatie beoordelen die voorkomt in: een gesprek met bekende leeftijdgenoten. r te luisteren en om zich in te leven in een boodschap.

Spreken

- 2.1 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) het gepaste taalregister hanteren als ze: aan leeftijdgenoten over zichzelf informatie verschaffen.
- 2.2 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) het gepaste taalregister hanteren als ze: aan iemand om ontbrekende informatie vragen.
- 2.3 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) het gepaste taalregister hanteren als ze: over een op school behandeld onderwerp aan de leerkracht verslag uitbrengen.
- 2.5 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) het gepaste taalregister hanteren als ze: vragen van de leerkracht in verband met een behandeld onderwerp beantwoorden.
- 2.6 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) het gepaste taalregister hanteren als ze: van een behandeld onderwerp of een beleefd voorval een verbale/non-verbale interpretatie brengen, die begrepen wordt door leeftijdgenoten.
- 2.7 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) het gepaste taalregister hanteren als ze: bij een behandeld onderwerp vragen stellen die begrepen en beantwoord kunnen worden door leeftijdgenoten.
- 2.8 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) het gepaste taalregister hanteren als ze: een instructie.

Lezen

3.1 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in: voor hen bestemde instructies voor handelingen van gevarieerde aard.

3.4 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = structureren) de informatie ordenen die voorkomt in: voor hen bestemde school- en studieteksten en instructies bij schoolopdrachten.

Schrijven

4.1 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = kopiëren) overzichten, aantekeningen, mededelingen op- en overschrijven.

4.2 De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) een oproep, een uitnodiging, een instructie richten aan leeftijdgenoten.

4.8° De leerlingen ontwikkelen bij het realiseren van de eindtermen voor spreken, luisteren, lezen en schrijven de volgende attitudes:

- luister-, spreek-, lees- en schrijfbereidheid;
- plezier in luisteren, spreken, lezen en schrijven;
- bereidheid tot nadenken over het eigen luister-, spreek-, lees- en schrijfgedrag;
- bereidheid tot het naleven van luister-, spreek-, lees- en schrijfconventies; - weerbaarheid.

Strategieën

5.1 De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: zich oriënteren op aspecten van de luister-, lees-, spreek- en schrijftaak: doel, teksttype en eigen kennis, en voor spreken en schrijven ook op de luisteraar of lezer.

5.2 De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: hun manier van luisteren, lezen, spreken en schrijven afstemmen op het luister-, lees-, spreek- en schrijfdoel, en voor spreken en schrijven ook op de luisteraar of lezer.

5.3 De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: tijdens het luisteren, lezen, spreken en schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel.

5.4 De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten: het resultaat beoordelen in het licht van het luister-, lees-, spreek- en schrijfdoel.

Taalbeschouwing

Overkoepelende attitudes

6.1° De leerlingen zijn bereid om op hun niveau:

- bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem.
- van de verworven inzichten gebruik te maken in hun talig handelen

6.2° Bij het reflecteren op taalgebruik en taalsysteem tonen de leerlingen interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur.

Taalgebruik

6.3 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties en op hun niveau bij de eindtermen Nederlands reflecteren op de belangrijkste factoren van een communicatiesituatie: zender, ontvanger, boodschap, bedoeling, situatie.

6.4 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties op hun niveau reflecteren op:

- het gebruik van standaardtaal, regionale en sociale taalvariëteiten;
- het gebruik van in hun omgeving voorkomende talen;
- normen, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal;
- taalgedragsconventies;
- de gevolgen van hun taalgedrag voor anderen en henzelf; - talige aspecten van cultuuruitingen in hun omgeving.

Wetenschappen en techniek

Natuur

Algemene vaardigheden

1.1. De leerlingen kunnen gericht waarnemen met alle zintuigen en kunnen waarnemingen op een systematische wijze noteren .

1.2. De leerlingen kunnen, onder begeleiding, minstens één natuurlijk verschijnsel dat ze waarnemen via een eenvoudig onderzoek toetsen aan een hypothese.

Gezondheid

1.19. De leerlingen beseffen dat het nemen van voorzorgen de kans op ziekten en ongevallen vermindert .

1.20. De leerlingen kunnen de hulp inroepen van een volwassene in een noodsituatie.

Milieu

1.23. De leerlingen tonen zich in hun gedrag bereid om in de eigen klas en school zorgvuldig om te gaan met afval, energie, papier, voedsel en water.

1.26.° De leerlingen tonen respect en zorg voor de natuur vanuit het besef dat de mens voor zijn levensbehoeften afhankelijk is van het natuurlijk leefmilieu.

Techniek

2.7. De leerlingen kunnen in concrete ervaringen stappen van het technisch proces herkennen (het probleem stellen, oplossingen ontwikkelen, maken, in gebruik nemen, evalueren).

2.8. De leerlingen kunnen technische systemen, het technisch proces, hulpmiddelen en keuzen herkennen binnen verschillende toepassingsgebieden van techniek.

Techniek als menselijke activiteit

2.9. De leerlingen kunnen een probleem, ontstaan vanuit een behoefte, technisch oplossen door verschillende stappen van het technisch proces te doorlopen.

2.10. De leerlingen kunnen bepalen aan welke vereisten het technisch systeem dat ze willen gebruiken of realiseren, moet voldoen.

2.12. De leerlingen kunnen keuzen maken bij het gebruiken of realiseren van een technisch systeem, rekening houdend met de behoefte, met de vereisten en met de beschikbare hulpmiddelen.

2.16.° De leerlingen zijn bereid hygiënisch, nauwkeurig, veilig en zorgzaam te werken.

Wiskundige initiatie

Getallen

1.8 De leerlingen kunnen gevarieerde hoeveelhedaanduidingen lezen en interpreteren.

1.29*° De leerlingen zijn bereid verstandige zoekstrategieën aan te wenden die helpen bij het aanpakken van wiskundige problemen met betrekking tot getallen, meten, ruimtelijke oriëntatie en meetkunde.

Strategieën en probleemoplossende vaardigheden

4.2 De leerlingen zijn in staat om de geleerde begrippen, inzichten, procedures, met betrekking tot getallen, meten en meetkunde, zoals in de respectievelijke eindtermen vermeld, efficiënt te hanteren in betekenisvolle toepassingssituaties, zowel binnen als buiten de klas.

Attitudes

5.1° De leerlingen brengen waardering op voor wiskunde als dimensie van menselijke inventiviteit.

Leren leren

3. De leerlingen kunnen op systematische wijze samenhangende informatie (ook andere dan teksten) verwerven en gebruiken.

4. De leerlingen kunnen eenvoudige problemen op systematische en inzichtelijke wijze oplossen.

5. De leerlingen kunnen, eventueel onder begeleiding:

- hun lessen, taken en opdrachten plannen en organiseren;
- hun eigen leerproces controleren en bijsturen.

6. Houdingen en overtuigingen

De leerlingen kunnen op hun niveau leren met:

- nauwkeurigheid;
- efficiëntie;
- wil tot zelfstandigheid;
- voldoende zelfvertrouwen;
- voldoende weerbaarheid;
- houding van openheid;
- kritische zin.

Sociale vaardigheden

Relatiewijzen

1.1 De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.

1.2 De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.

1.3 De leerlingen kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.

1.4 De leerlingen kunnen hulp vragen en zich laten helpen.

1.5 De leerlingen kunnen bij groepstaken leiding geven en onder leiding van een medeleerling meewerken.

1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.

1.7 De leerlingen kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdsgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.

1.8 De leerlingen kunnen zich discreet opstellen.

1.9 De leerlingen kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek beluisteren en eruit leren.

Domein gespreksconventies

2. De leerlingen kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.

Domein samenwerking

3. De leerlingen kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.

Koffer

De koffer bevat een aantal basismaterialen die je ondersteunen om buiten les te geven.

Toch is het aangewezen om zoveel mogelijk natuurlijke materialen te gebruiken die je op de klimaatgezonde speelplaats kan vinden.

Tijdens de workshop werd er gebruik gemaakt van gelamineerde prenten, dit vooral om op korte tijd veel verschillende spelvormen aan bod te laten komen. Als je zelf een activiteit opbouwt heb je meer tijd om natuurlijke materialen te laten zoeken door de leerlingen.

Verzamel gaandeweg ook kosteloze natuurlijke materialen om je koffer aan te vullen (bv. een zakje met stenen, houten schijfjes, gedroogde zaden).

Inhoud

- Touwen van 1,5 meter (blauw) 30 stuks
- Touwen van 1 meter (zwart geel) 30 stuks
- Touwen van 10 meter (oranje) 4 stuks
- Zakjes in verschillende kleuren
- Kaartjes biomimicry (20 paar)
- Kleine vouwspiegeltjes (10 stuks)
- Ploimeters 5 stuks
- Blinddoek (10 stuks)
- Boek "Het mannetje van takken"
- Boek "Sharing Nature"
- Minigids stoeplantjes
- Stoepkrijt
- Kompassen 10 stuks
- Grondzeil
- Loepotjes 10stuks
- Spiegeltjes 10 stuks

Energizers

Inleidend lied (1 minuut)

We gaan naar buiten, doe maar klap-klap-klap,
We gaan naar buiten doe maar stap-stap-stap
Want buiten is het leuk, we lachen ons een deuk,
We gaan naar buiten doe maar klap-klap-klap.

Doel

Door het zingen van het lied weten de kinderen dat ze naar buiten gaan om iets te leren en het dus geen speeltijd is.

Tip

Doe de bewegingen mee tijdens het zingen.
Voor de oudere kinderen kan je het lied ook omvormen tot een Rap of een Hakka.
Je kan natuurlijk ook een lied bedenken met de klas.

Tikspel (2 minuten)

Verloop

Maak een kring en geef de opdrachten.
Raak aan... gras, hout, rubber, iets warm, iets levend, droog, nat, rood, geel, iets hoog, ...

Regels

Mogelijke regels:

- Kom onmiddellijk terug naar je plek;
- Aanraken van jezelf, anderen, de metalen kist, ... telt niet mee

Doel

De kinderen die veel energie hebben rustig laten worden en de rustigere kinderen activeren.

Tip

Je kan het spel aanpassen door de kinderen iets te laten halen wat je voor een volgende opdracht kan gebruiken.

Outdoorgames

Wisselspel (15 minuten)

Materiaal

- korte touwen (ca. 1,5 meter lang)

Verloop

Focus leggen: Sta in een kring heel dicht bij elkaar. Stil. Probeer de hartslag of ademhaling van je buur te voelen. Elke deelnemer krijgt een touw en legt het in een cirkel rond zijn/haar voeten?.

De spelleider zingt het lied "Hoofd, schouders, knie en teen" in het Frans (incl. bewegingen):

"Tête, épaules, genoux et pieds, genoux et pieds (x2) J'ai deux yeux, deux oreilles une bouche et un nez. Tête, épaules, genoux et pieds, genoux et pieds."

De spelleider zegt de lichaamsdelen in het Frans met het juiste lidwoord (mannelijk of vrouwelijk)

Une tête	Une épaule	Un genou	Un pied
Un œuil	Une oreille	Une bouche	Un nez

Elke deelnemer krijgt nu een lichaamsdeel toegewezen.

Er zijn telkens minstens 3 personen die hetzelfde lichaamsdeel hebben. Bij echt grote groepen kunnen meer dan 4 lichaamsdelen gebruikt worden. Bij groepen tot 20 personen enkel "tête, épaule, genou, pied".

De spelleider zegt één van de lichaamsdelen (incl. lidwoord). Op dat ogenblik moeten alle deelnemers met hetzelfde lichaamsdeel op zoek naar een andere plaats. Ook de spelleider doet dit. Wie geen vrijgekomen plaats weet te bemachtigen gaat in het midden staan en mag een nieuw lichaamsdeel in het Frans zeggen.

Bijkomende regels:

- Eigen plek terug innemen mag niet.
- Afspreken met elkaar mag niet.
- De plek naast jouw plek innemen mag niet.
- Lidwoorden niet vergeten!

Tip

Dit spel kan met allerhande leerinhouden en in verschillende moeilijkheidsgraden gespeeld worden. vb. met cijfers en sommen, rijmwoorden, ... Ook de bewegingen kunnen aangepast worden, huppelen, waggelen,....

Je kan de starhouding aanpassen vb. vanuit een zithouding starten.

Tweelingspel (20 min)

Materiaal

- touwen van 1,5 m
- kaartjes “biomimicry” (of andere kaartjes per paar b.v. fruit en de plant waaraan het groeit)
- gekleurd zakje per groep (4)

Verloop

Dit spel gaat over biomimicry (uitvindingen die gestoeld zijn op zaken uit de natuur). Er zijn telkens twee kaartjes die bij elkaar horen:

- ééntje met iets uit de natuur
- ééntje met iets menselijk, gelijkend/gebaseerd op iets uit de natuur.

Bijvoorbeeld: een zwempoot van een eend en een zwemvlies van een diepzeeduiker. Eén deel van de kaartjes worden over het terrein verspreid. (bv. alle ‘menselijke’ kaartjes)

Belangrijk: niet verstoppen, maar zichtbaar plaatsen!

De groep wordt verdeeld in groepjes van 4 en elk groepje krijgt 2 touwen. Iedereen van het groepje neemt een uiteinde van een touw vast. De groepsleden moeten zichzelf nu met elkaar verbinden, zonder het touw los te laten. Zo kunnen ze onder of over de touwen kruipen tot ze met elkaar verbonden zijn.

De zakjes met kleuren worden uitgespreid, elk groepje krijgt zijn eigen zakje/kleur. Daarop wordt een kaartje van het andere deel gelegd. Elk groepje moet nu op zoek gaan naar het bijhorende kaartje dat op het terrein ligt. Dat brengen ze naar het doekje en dan krijgen ze een nieuw kaartje. Ze moeten uiteraard wel verbonden blijven en zich bewegen als één geheel. Kaartjes die ze niet nodig hebben mogen ze niet verstoppen of verplaatsen. Het spel duurt tot alle kaartjes zijn gevonden. Op het einde zal er een groep zijn die geen nieuw kaartje meer krijgt omdat alle kaartjes op zijn. Een optie is dan om hen te laten zoeken naar de kaartjes van de andere groepen. Per 2 bij elkaar horende kaartjes krijgt de groep een punt, het hoogste aantal punten wint.

Tips

Je kan dit spel toepassen op allerhande leerinhouden: rekenoefeningen en hun uitkomst, een woordbeeld en de tekening, tegenstellingen, Frans Nederlands, digitale en analoge klok, samenstellingen, rijmwoorden, hoofdstad/land/provincie,... Maar ook kaartspelen, lottospelen,... die reeds in de klas voorhanden zijn kunnen gebruikt worden. Het spel kan een goede inleiding zijn om, zoals in het geval van de biomimicry, nadien meer te leren over dit onderwerp door zelf te onderzoeken en toepassingen te bedenken. Als herhalingsoefening is het spel ook geschikt.

Blaadjes en vruchten

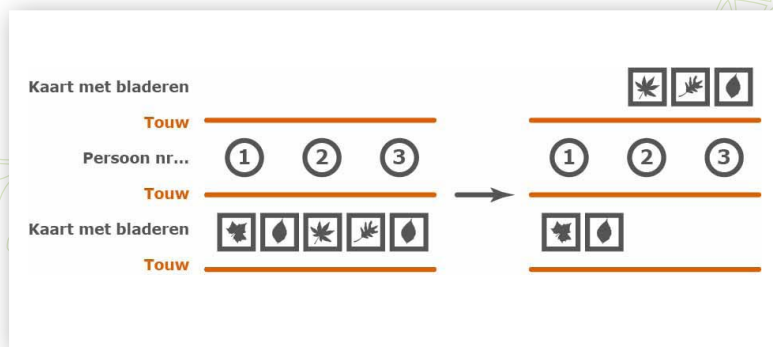
Materiaal

- 6 lange touwen (10 meter)
- kaarten met bladeren
- kaarten met vruchten (van dezelfde boomsoorten)

Materiaal kan worden gedownload op onderstaande link:

http://deboomin.eu/docs/graad1/Memory_zonder_boomnamen.pdf

Of surf naar <http://deboomin.eu> en ga vervolgens naar educatief materiaal > 1e graad > Levende natuur > memory boom-vrucht, kaartjes zonder boomnamen.

Verloop

Vooran liggen de kaarten met afbeeldingen van blaadjes en vruchten. De groep probeert de correcte combinaties blad-vrucht bij elkaar te leggen. Het resultaat wordt gecontroleerd en de deelnemers krijgen kort de tijd om ze in te oefenen.

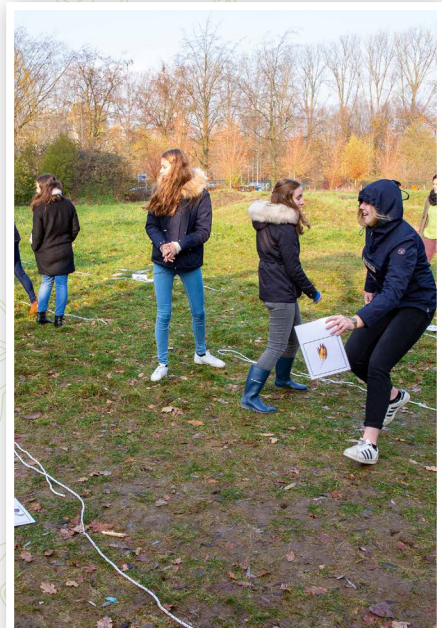
De groep wordt in twee gesplitst en per groepje in een rij opgesteld, in elk groepje krijgt elke deelnemer een nummer, te beginnen met 1. De groepen staan apart opgesteld en de touwen liggen evenwijdig en even ver van elkaar (zie schema).

De spelleider roept een boomsoort en een nummer. Wie dit nummer heeft neemt het betreffende kaartje en legt het achter voor het touw voor hem om vervolgens zo snel mogelijk terug op zijn/haar eigen plek te staan. De snelste terug op zijn/haar eigen plek (én juiste kaart verlegd) krijgt één punt voor zijn/haar groep.

Om spanning in het spel te steken wordt eenzelfde boom een tweede maal vernoemd, waarbij het kaartje niet over het voorste maar wel achter het achterste touw moet gelegd worden. Wordt een boom een derde keer vernoemd dan moet het kaartje terug op de oorspronkelijke plaats gelegd worden. De score van elke groep wordt bijgehouden vb. met kastanjes als punten.

Tips

Maak voordien met je klas een (foto)herbarium en verzamel vruchten, deze kan je dan gebruiken voor het spel.
Andere leerinhouden: breuken, prenten (Frans),...

Eigenschappen vierhoeken

Materiaal

- kaarten met verschillende eigenschappen van vierhoeken
- rechte takken/stokken

Verloop

De deelnemers staan in een kring. Eén deelnemer legt een vorm (vierhoek). Overloop de eigenschappen van zijden, diagonalen en hoeken aan de hand van de kaartjes. De kaartjes worden verspreid over de ruimte. Een nieuwe vierhoek wordt gelegd. De deelnemers krijgen enkele seconden de tijd om zich te verplaatsen naar een kaartje met een eigenschap van de vierhoek.

Er kan ook een beperking worden gelegd op het aantal personen bij één woordkaartje, zodat iedereen zelf moet denken in plaats van de rest volgen.

Variatie

Driehoeken in plaats van vierhoeken of gebruik beiden door elkaar.

Tip

Ga op zoek naar voorwerpen met een meetkundige vorm op de speelplaats. Geef hierbij de opdracht via de eigenschappen van het meetkundig figuur.

België

Materiaal:

- kaartjes provincies
- wasknijpers
- 3 lange touwen
- kompas
- stoepkrijt

Verloop

1. Duo's vormen: De ene helft van de deelnemers krijgt de kaartje van een bepaalde provincie, de andere helft krijgt de vlag met de hoofdstad van de provincie van op de rug gespeld. Door elkaar vragen te stellen waar ja of nee moet geantwoord worden moeten ze achterhalen wie bij wie hoort.
2. Duo's van dezelfde provincie land gaan samen staan. Samen met andere duo's moeten ze de de kaart van België met touwen maken
3. Opgelet: de kart moet juist georiënteerd worden en herkenbaar zijn
4. Uitbeelden: deelnemers kiezen favoriete provincie. Subgroepen vormen van 4 à 5 en de provincie op een muzische manier in beeld brengen – korte voorbereidingstijd. Overige deelnemers raden de provincie.

Tip

Maak gebruik van het kompas, laat de leerlingen zich verplaatsen in een windrichting.
Vb. ga naar een provincie ten Zuiden van,...

Spiegeltje omhoog

Materiaal

- vouwspiegeltje
- takken
- vouwmeter

Verloop

De deelnemers zijn verdeeld in groepjes van 2-4.

De opdracht is in eerste instantie “zoek 2 takken per persoon”, zonder verdere info.

Met de takken in het groepje probeert men nu om een constructie te maken om het spiegeltje zo hoog mogelijk boven de grond te laten balanceren. Takken mogen niet worden vastgezet, de constructie moet op zichzelf blijven staan. Ook telt de hoogte vanaf de ondergrond, op een heuveltje bouwen heeft dus geen zin!

De hoogte wordt eerst geschat, dan gemeten met een vouwmeter, de hoogste wint het spel.

Tip

Je kan een dennenappel, een steentje,...gebruiken in de plaats van het spiegeltje.

Als de leerlingen zelf iets zoeken ontdekken ze wat je gemakkelijker bovenop kan plaatsen. Als je veel tijd hebt kan je veel meer takken laten zoeken, beperk eventueel wel de lengte van de tak tot bv 1 meter. Hiervoor kan je een touw of de vouwmeter gebruiken.

Laat de leerlingen nadenken over een systeem om zo hoog mogelijk te bouwen.

Evaluatie

Grafiek

De deelnemers geven feedback op de sessie.

- Hoe bruikbaar is dit voor mij in mijn lesopdracht?
- Wanneer zie ik mezelf dit toepassen?

Materiaal

Er wordt met touwen een verticale en een horizontale as gemaakt op de grond (zo groot mogelijk) (X-Y-as). Smileys worden gelegd.

Verloop

De verticale as (Y-as) stelt de bruikbaarheid voor. Dit wordt aangegeven via twee figuren:

“blij” (= zeer bruikbaar) en “niet blij” (= niet bruikbaar) zoals op het schema. De deelnemers gaan nu op een plek staan in de grafiek die voor hen van toepassing is (de horizontale as wordt nog genegeerd).

De horizontale as stelt de tijd voor. De deelnemers gaan nu opnieuw in de grafiek staan: Dicht bij de nul voor “onmiddellijk bruikbaar” en verder naar het einde van de as voor “nog veel tijd nodig vooraleer bruikbaar”.

Nabespreking

De resultaten worden besproken:

- Waarom is dit niet bruikbaar voor jou?
- Wanneer kan jij hiermee aan de slag?
- Wat is er nodig voor je aan de slag kan?
- Waarom zou je met de kinderen naar buiten gaan tijdens je les?

Tip

Deze grafiek kan je toepassen bij allerlei opdrachten. Je kan de kortere touwen of het kriet of takken gebruiken om de grafiek vorm te geven. Maak nadien een foto van je grafiek.

Wat kan je doen met een touw van 1,5 meter?

Diverse ideeën

Lengtes/omtrek: langer, korter, bijna, ruim,...

- Wat is de lengte van dit touw? (antw: 1,5 meter)
- Kan je met je touw 1 m tonen?
- Toon 10 cm/1 dm, toon 1 cm, ...
- Kan je met je touw de (hoofd)omtrek van je vriend meten?
- Een afstand of omtrek meten, bv van een boom, van iets op de speelplaats, ...
- Zoek een tak ongeveer zo lang als de omtrek van je hoofd.

Meetkundige figuren leggen:

- evenwijdige-, snijdende-, loodrechte lijnen
- scherpe-, rechte- en stompe hoeken
- vlakke figuren
 - Leg een gelijkbenige-, gelijkzijdige-, rechthoekige-, stomphoekige driehoek
 - Leg een vierhoek met 2 touwen, wat is de omtrek?
 - Leg een vierhoek met omtrek 6 m. Hoeveel touwen heb je nodig?
 - Leg een vierkant met 4 touwen van 1 m, wat is de oppervlakte?
 - Leg een vierkant met oppervlakte = 4 m², hoeveel touwen gebruik je?
 - Leg een vierhoek met 2 paar evenwijdige zijden, hoe heten we deze figuur? Wat legden de andere groepjes? Vergelijk (ruit, vierkant, rechthoek, parallellogram)
- Controlemiddel: plooiometer
- Gebruik 2 gelijke touwen als diagonalen. Welke vierhoeken kunnen we maken? En met 2 verschillende touwen? Laat ze elkaar loodrecht snijden, precies doormidden snijden, enz. welke figuur bekom je?
- Spiegelen tov het touw
- Deze opdrachten kun je ook met 'rechte' takken uitvoeren.

Fantasiefiguren leggen

- een boom
- een vis
- een uurwerk -> 2 takken vormen de wijzers -> analoge klok oefenen
- een windroos
- spinnenweb

Touwen gebruiken in plaats van een krijtlijn

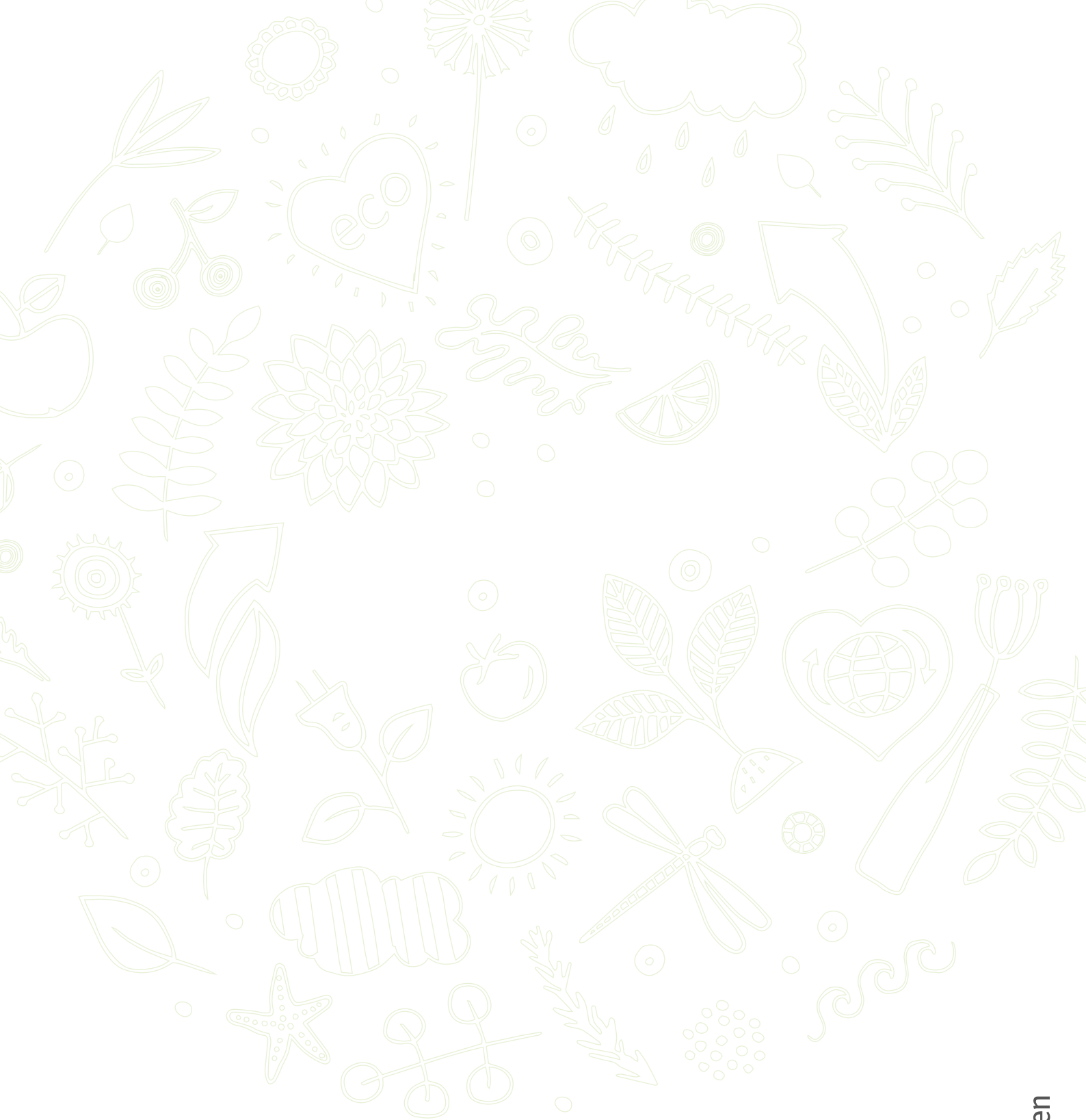
- getallenlijn
- om een matrix of raster te maken
- als start- of eindstreep
- als plaatsaanduiding
- als verbindingslijn
-

Om iets mee op te tillen of te verplaatsen.

Om knopen te leren leggen.

Om iets mee vast te maken.

Provincie Oost-Vlaanderen
Dienst Mo4 Natuur- & milieueducatie
Oude Scheldestraat 16, 9630 Meilegem (Zwalm)
055 49 67 96 - dekaaihoeve@oost-vlaanderen.be
klimaatgezondspeelplaatsen@oost-vlaanderen.be